

RAAP-NOTITIE 5232

Plangebied Heiligerweg in Margraten

Gemeente Eijsden-Margraten
Archeologisch onderzoek: een aanvullend
proefsleuvenonderzoek

Archeologisch Adviesbureau

1050 voor Chr.

3750 voor Chr.

2200 voor Chr.

700 voor Chr.

150 na Chr.

320 na Chr.

250 na Chr.

1650 na Chr.

Colofon

Opdrachtgever: BPD BV

Titel: Plangebied Heiligerweg in Margraten, gemeente Eijsden-Margraten; archeologisch onderzoek: een aanvullend proefsleuvenonderzoek

Status: eindversie

Datum: 19 november 2015

Auteur:

Projectcode: MARHE5

Bestandsnaam: NO5232_MARHE5.docx

Projectleider:

Projectmedewerker:

ARCHIS-vondstmeldingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer: 65023

Bewaarplaats documentatie: RAAP Zuid-Nederland

Autorisatie:

Bevoegd gezag: gemeente Eijsden-Margraten

Adviseur bevoegd gezag:

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2015

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van BPD BV heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 4 februari 2015 een aanvullend proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in plangebied Heiligerweg te Margraten (gemeente Eijsden-Margraten). In februari 2014 heeft hier reeds een proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden naar aanleiding van de geplande nieuwbouw (De Bloesemgaard). De resultaten hiervan werden gerapporteerd in RAAP-rapport 2829.

Tijdens het eerdere proefsleuvenonderzoek werden twee behoudenswaardige vindplaatsen aangetroffen. In het uiterste zuidoosten van het plangebied werden nederzettingen uit de Midden Romeinse tijd (2e-3e eeuw) aangetroffen. Deze resten bevinden zich op het hoogste deel van het plangebied. Direct ten noorden van de Heiligerweg, op een lager deel in het plangebied, werden nederzettingen uit de Volle Middeleeuwen (11e-13e eeuw, waarschijnlijk 12e eeuw) aangetroffen. Daarnaast werden bij de aanleg en binnen enkele Romeinse sporen vuurstenen artefacten aangetroffen die vermoedelijk dateren uit het (Midden) Neolithicum. Mogelijk betreft het opspit van een oudere, inmiddels verstoorde/geërodeerde vindplaats.

Het doel van dit aanvullend proefsleuvenonderzoek was het controleren van de begrenzing van de middeleeuwse vindplaats. Om de aan- of afwezigheid van nederzettingssporen ten zuiden van de Heiligerweg na te gaan, zijn hier nog twee aanvullende proefsleuven (putten 17 en 18) gegraven. Indien archeologische sporen (al dan niet middeleeuws) werden aangetroffen, dan dienden deze ook gewaardeerd te worden (bepalen aard, omvang, datering, kwaliteit en diepteligging).

Er zijn tijdens dit aanvullende onderzoek geen archeologische sporen aangetroffen. Er is dus geen reden om de begrenzing van de Middeleeuwse vindplaats aan te passen. Het advies, zoals opgesteld in RAAP-rapport 2829, hoeft niet bijgesteld te worden (zie § 4.2 en figuur 3).

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Margraten een selectiebesluit.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inhoudsopgave	4
1 Inleiding	5
1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Aanleiding en doelstelling	5
1.3 Randvoorwaarden	6
2 Methoden	8
3 Resultaten	9
3.1 Fysisch geografisch onderzoek	9
3.2 Archeologie	9
4 Conclusies en aanbevelingen	10
4.1 Conclusies	10
4.2 Selectieadvies	10
Literatuur	11
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	11
Bijlage 1: Kolomprofielen	15
Bijlage 2: Sporenlijst	18

1 Inleiding

1.1 Administratieve gegevens

- *locatie*: plangebied Heiligerweg in Margraten (figuur 1). Het plangebied betreft het hele gebied dat in februari 2014 reeds is onderzocht. Onderhavig onderzoeksgebied betreft de locatie van de twee proefsleuven, die werden aangelegd direct ten zuiden van de Heiligerweg (zie figuur 1).
 - *plaats*: Margraten
 - *gemeente*: Eijsden-Margraten
 - *provincie*: Limburg
 - *toponiem*: Heiligerweg
 - *oppervlakte plangebied*: circa 6,5 ha
 - *kaartblad topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000*: 62A
 - *centrumcoördinaten (X/Y)*: 186000 / 315000
- *bevoegde overheid*: gemeente Eijsden-Margraten
- *adviseur bevoegde overheid*:
- *datum veldonderzoek*: 4 februari 2015
- *beheer en plaats documentatie*: archief RAAP-zuid
- *ARCHIS-vondstmeldingsnummer*: niet van toepassing
- *ARCHIS-waarnemingsnummer*: niet van toepassing

1.2 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van BPD BV heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 4 februari 2015 een aanvullend proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in plangebied Heiligerweg te Margraten (gemeente Eijsden-Margraten). In februari 2014 heeft hier reeds een proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden naar aanleiding van de geplande nieuwbouw (De Bloesemgaard). De resultaten hiervan werden gerapporteerd in RAAP-rapport 2829.

Tijdens het eerdere proefsleuvenonderzoek werden twee behoudenswaardige vindplaatsen aangetroffen. In het uiterste zuidoosten van het plangebied werden nederzettingsresten uit de Midden Romeinse tijd (2e-3e eeuw) aangetroffen. Deze resten bevinden zich op het hoogste deel van het plangebied. Direct ten noorden van de Heiligerweg, op een lager deel in het plangebied, werden nederzettingsresten uit de Volle Middeleeuwen (11e-13e eeuw, waarschijnlijk 12e eeuw) aangetroffen. Daarnaast werden bij de aanleg en binnen enkele Romeinse sporen vuurstenen artefacten aangetroffen die vermoedelijk dateren uit het (Midden) Neolithicum. Mogelijk betreft het opspit van een oudere, inmiddels verstoorde/geërodeerde vindplaats.

Het doel van dit aanvullend proefsleuvenonderzoek was het controleren van de begrenzing van de Middeleeuwse vindplaats. Om de aan- of afwezigheid van nederzettingssporen ten zuiden van de Heiligerweg na te gaan, zijn hier nog twee aanvullende proefsleuven gegraven. Indien

archeologische sporen (al dan niet middeleeuws) zouden worden aangetroffen, dan dienden deze ook gewaardeerd te worden (bepalen aard, omvang, datering, kwaliteit en diepteligging).

1.3 Randvoorwaarden

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep (zie artikel 24 van het Besluit archeologische monumentenzorg). De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, versie 3.3), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), geldt in de praktijk als richtlijn. RAAP beschikt over een opgravingsvergunning, verleend door de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

Voorafgaand aan de uitvoering van het proefsleuvenonderzoek van 2014 is, conform de KNA, een Programma van Eisen (PvE) opgesteld Dit PvE diende ook als leidraad voor onderhavig aanvullend proefsleuvenonderzoek.

Archeologische perioden				
Tijdperk				Datering
Recente tijd				1945
Nieuwe tijd			C	1850
			B	1650
			A	1500
Middeleeuwen			Laat B	1250
			Laat A	1050
		Vroeg	D: Ottoonse tijd	900
			C: Karolingische tijd	725
			B: Merovingische tijd	525
			A: Volksverhuizingstijd	450
Romeinse tijd			Laat	270
			Midden	70 na Chr.
			Vroeg	15 voor Chr.
Prehistorie	IJzertijd		Laat	250
			Midden	500
			Vroeg	800
	Bronstijd		Laat	1100
			Midden	1800
			Vroeg	2000
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)		Laat	2850
			Midden	4200
			Vroeg	4900/5300
	Mesolithicum (Midden Steentijd)		Laat	6450
			Midden	8640
			Vroeg	9700
	Paleolithicum (Oude Steentijd)		Laat	12.500
			Jong B	16.000
			Jong A	35.000
			Midden	250.000
			Oud	

tabel1_standdaard_Archeologisch_RAAP_2014

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

2 Methoden

Plaatsing, aantal en afmetingen

De twee proefsleuven (putten 17 en 18) zijn aan weerszijden van put 2 (proefsleuvencampagne 2014) aangelegd en meten circa 25 bij 4 m (figuur 2). Omdat ter plaatse van put 18 een twijfelachtig spoor (S101) werd aangetroffen, is een uitbreiding gemaakt (circa 5 bij 4,5 m). In totaal is circa 246 m² (resp. circa 110 en 136 m²) proefsleufoppervlak aangelegd.

Opgravingsvlakken en profielen

In alle proefsleuven is met een graafmachine op rupsbanden en met een gladde bak één opgravingsvlak aangelegd, in de top van de Bt-horizont, op circa 40 cm -Mv.

De vlaktekeningen zijn digitaal vervaardigd met behulp van een GPS. Dit omvat het digitaal inmeten van putranden, sporen, spoornummers, kolomprofielen, coupelijnen, vlakhoogtes (ingemeten in één raai centraal in de put) en maaiveldhoogtes. De hoogte van de aangelegde vlakken is ingemeten ten opzichte van NAP.

Ter plaatse van één van de lange zijde van de proefsleuven zijn om de 10 m kolomprofielen beschreven in het RAAP boorbeschrijvingssysteem (Deborah; bijlage 1), geïnterpreteerd en ingemeten (met X-, Y- en Z-coördinaat). In elke proefsleuf is ook een dieper kijkgat aangelegd (tot in de BC- of C-horizont). De kijkgaten zijn gefotografeerd. De nummering van de kolomprofielen gebeurde als volgt: het eerste cijfer duidt de put aan, het tweede cijfer de zijde (1= noordwest, 2= noordoost, 3= zuidoost, 4= zuidwest) en het laatste cijfer het volgnummer.

De aangetroffen sporen zijn in een reeks genummerd (S100 t/m S101), waarbij begonnen is met S100. Daarnaast zijn ook enkele algemene nummers gebruikt voor de stratigrafie, die overeenkomen met die van de proefsleuvencampagne van 2014 (S9000 = bouwvoor, 8000 = AB-horizont, S7000 = Bt-horizont, S6000 = BC-horizont en S5000 de C-horizont). S7777 is gebruikt voor natuurlijke sporen. De beschrijving en interpretatie van sporen en lagen is opgenomen in de RAAP-database (bijlage 2).

Afwerking en behandeling van sporen en vondsten

De grondsporen zijn digitaal ingemeten en beschreven in een database. Deze werden gecoupeerd en, indien relevant, gefotografeerd en in profiel getekend op schaal 1:20. Na afloop van het veldwerk zijn de tekeningen gedigitaliseerd.

Bij de aanleg van het opgravingsvlak zijn de verschillende bodemlagen onderzocht op vondsten, ook met behulp van een metaaldetector. Vondsten zijn echter niet aangetroffen.

Bemonstering

Er zijn geen monsters genomen omdat geen voor bemonstering relevante sporen zijn aangetroffen.

3 Resultaten

3.1 Fysisch geografisch onderzoek

De bodem werd onderzocht aan de hand van zes profielkolommen (bijlage 1). De bodem is gevormd in laat-pleistocene lössafzettingen, behorende tot het Laagpakket van Schimmert (Formatie van Bortel). De bodemopbouw in de putten 17 en 18 sluit aan bij de bodemopbouw in put 2 zoals werd vastgesteld bij het eerder uitgevoerde proefsleuvenonderzoek.

De bovenkant van het profiel bestaat uit de donkergrijsbruine bouwvoor (Ap-horizont, S9000), die circa 30 cm dik is. Daaronder bevindt zich de Bt-horizont die bovenin nog geroerd/verploegd is (zogenaamde AB-horizont: S8000). De Bt-horizont (S7000) is over het algemeen (donker)bruin van kleur en bestaat uit zwak zandige leem. De Bt-horizont is nog maar 25 à 40 cm dik. Onder de Bt-horizont bevindt zich de lichtbruine BC-horizont (S6000) en lichtgeelbruine C-horizont (S5000) die uit zandige leem bestaan. De bodem kan – doordat onder de bouwvoor direct (een restant van) de Bt-horizont aanwezig is – omschreven worden als een bergbrikgrond. Bij een dergelijke bodem is de top van het oorspronkelijk bodemprofiel geërodeerd en is de Bt-horizont aan het maaiveld komen te liggen.

3.2 Archeologie

3.2.1 Grondsporen

Tijdens het onderzoek zijn slechts twee spoornummers (S100 en S101) uitgedeeld voor twijfelachtige sporen die na couperen en uitbreiden natuurlijk bleken te zijn. Andere natuurlijke sporen, waarover geen twijfel bestond, zijn geregistreerd onder S7777.

Spoor S100 (put 18) was een paarsbruin spoor. Dergelijke sporen hebben we tijdens het proefsleuvenonderzoek van 2014 ook aangetroffen (Rondags, 2014: 24). De meeste van deze sporen bleken toen na couperen natuurlijk (onregelmatige coupe, geen vondsten). Dat is ook het geval bij S101.

Na het couperen van S101 (put 18) bleef nog twijfel bestaan. Omdat het spoor tegen de putrand lag, is ter controle een uitbreiding (circa 5 x 4,5 m) gemaakt om de aard van dit spoor te achterhalen en om na te gaan of hier meer sporen aanwezig zouden zijn. Bij de uitbreiding kwamen geen nieuwe sporen tevoorschijn. Het werd voorts duidelijk dat S101 deel uitmaakte van een natuurlijk spoor dat begrensd werd door een roestband (S7777).

3.2.2 Vondsten

Tijdens het onderzoek zijn geen vondsten aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Er zijn tijdens onderhavig onderzoek geen archeologische sporen en vondsten aangetroffen. Er is derhalve geen archeologische vindplaats in het onderzoeksgebied aanwezig.

Er is dus geen reden om de begrenzing van de middeleeuwse vindplaats, die zich ten noorden van de Heiligerweg bevindt, aan te passen.

4.2 Selectieadvies

Het advies, zoals opgesteld in RAAP-rapport 2829, hoeft niet bijgesteld te worden

- Ter plaatse van de behoudenswaardige vindplaatsen uit de Romeinse tijd en de Middeleeuwen (figuur 3: roze), die werden ontdekt en onderzocht tijdens het proefsleuvenonderzoek in 2014, wordt in eerste instantie behoud *in situ* aanbevolen (bijvoorbeeld door planaanpassing). Indien behoud *in situ* niet mogelijk is (dat wilt zeggen als er dieper dan 30 cm beneden huidig maaiveld wordt verstoord), dan wordt een vervolgonderzoek aanbevolen in de vorm van een opgraving. Bij het onderzoek op de middeleeuwse vindplaats dient aandacht besteed te worden aan de westelijke en oostelijke begrenzing van de vindplaats; mogelijk is de vindplaats kleiner dan nu is aangegeven.
- Ter plaatse van het resterende deel van het plangebied (buiten deze geselecteerde zones) zijn geen archeologische behoudenswaardige vindplaatsen aangetroffen; derhalve kan dit gedeelte van het plangebied worden vrijgegeven voor verdere ontwikkeling (figuur 3: groen).

Op basis van de bevindingen van dit onderzoek neemt de gemeente Margraten een selectiebesluit.

Literatuur

- Rondags, E.J.N.**, 2014. Plangebied Heiligerweg in Margraten, gemeente Eijsden-Margraten; archeologisch inventariserend veldonderzoek (proefsleuven). *RAAP-rapport* 2829. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- Tichelman, G.**, 2012. Programma van Eisen proefsleuvenonderzoek Heiligerweg te Margraten. *RAAP-PvE* 1099. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Ligging plangebied en aanvullende proefsleuven (rode lijn); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Sporenkaart.

Figuur 3. Advieskaart.

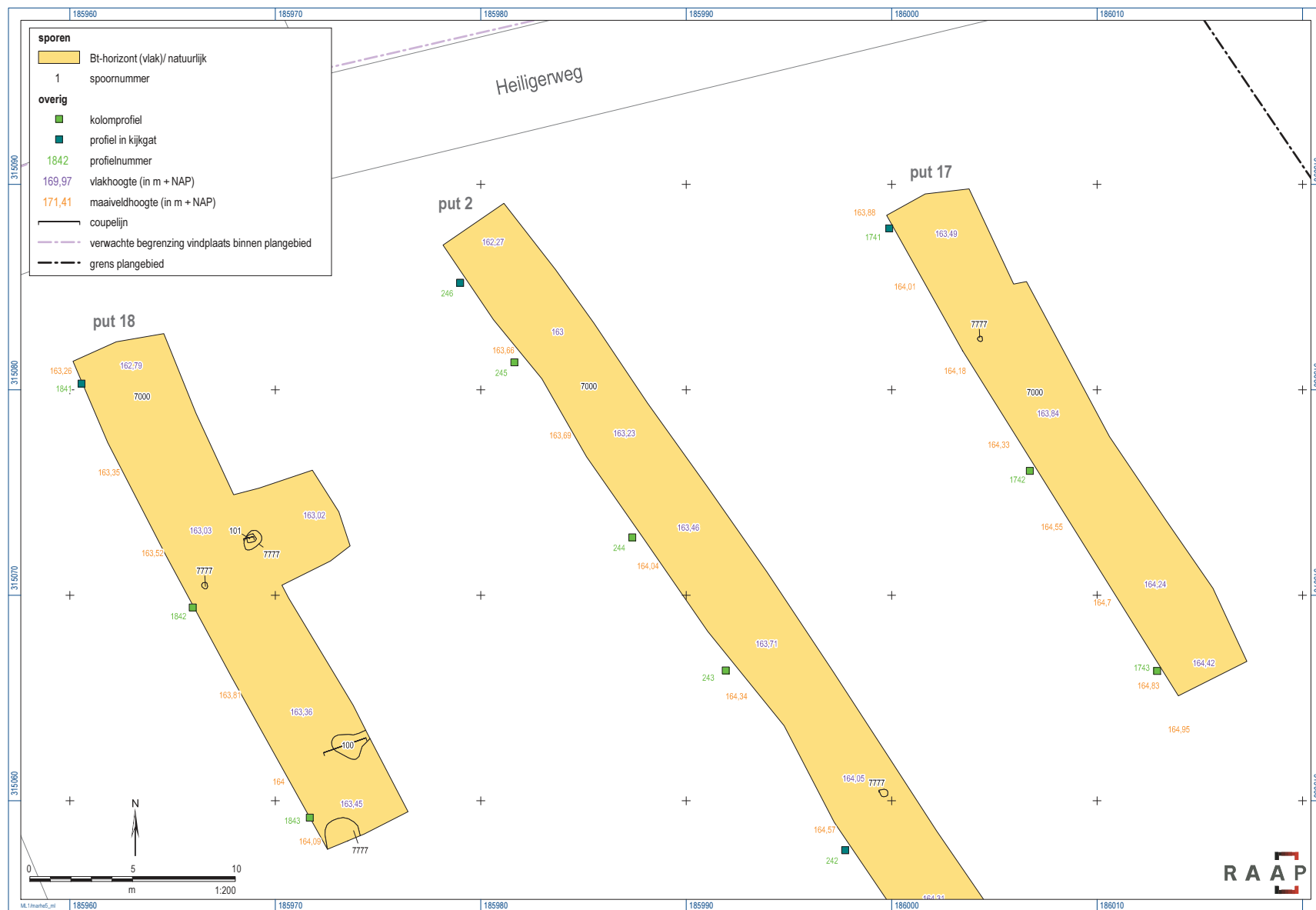
Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Kolomprofielen.

Bijlage 2. Sporenlijst.

Figuur 1. Ligging plangebied en aanvullende proefsleuven (rode lijn); inzet: ligging in Nederland (ster).

Figuur 2. Sporenkaart.

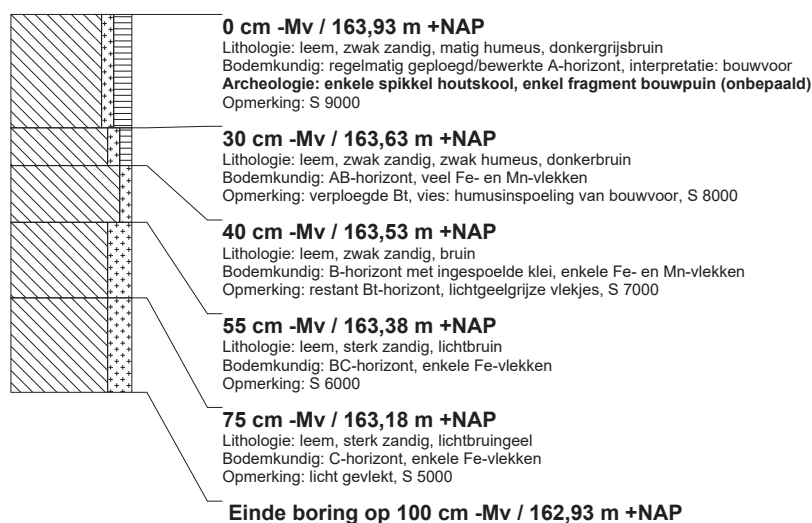

Figuur 3. Advieskaart.

Bijlage 1: Kolomprofielen

boring: MARHE5-1741

beschrijver: ERO, datum: 4-2-2015, X: 0,00, Y: 0,00, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 163,93, precisie hoogte: 1 cm, referentievlaak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Limburg, gemeente: Margraten, plaatsnaam: Heiligerweg, opdrachtgever: BouwfondsOntwikkeling Limburg, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: MARHE5-1742

beschrijver: ERO, datum: 4-2-2015, X: 0,00, Y: 0,00, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 164,43, precisie hoogte: 1 cm, referentievlaak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Limburg, gemeente: Margraten, plaatsnaam: Heiligerweg, opdrachtgever: BouwfondsOntwikkeling Limburg, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: MARHE5-1743

beschrijver: ERO, datum: 4-2-2015, X: 0,00, Y: 0,00, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 164,84, precisie hoogte: 1 cm, referentievlaak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Limburg, gemeente: Margraten, plaatsnaam: Heiligerweg, opdrachtgever: BouwfondsOntwikkeling Limburg, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: MARHE5-1841

beschrijver: ERO, datum: 4-2-2015, X: 0,00, Y: 0,00, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 163,24, precisie hoogte: 1 cm, referentieveld: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Limburg, gemeente: Margraten, plaatsnaam: Heiligerweg, opdrachtgever: BouwfondsOntwikkeling Limburg, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: MARHE5-1842

beschrijver: ERO, datum: 4-2-2015, X: 0,00, Y: 0,00, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 163,60, precisie hoogte: 1 cm, referentieveld: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Limburg, gemeente: Margraten, plaatsnaam: Heiligerweg, opdrachtgever: BouwfondsOntwikkeling Limburg, uitvoerder: RAAP Zuid

boring: MARHE5-1843

beschrijver: ERO, datum: 4-2-2015, X: 0,00, Y: 0,00, precisie locatie: 1 cm, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, hoogte: 164,02, precisie hoogte: 1 cm, referentieveld: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: GPS, doel boring: archeologie - waardering, landgebruik: akker, vondstzichtbaarheid: matig, provincie: Limburg, gemeente: Margraten, plaatsnaam: Heiligerweg, opdrachtgever: BouwfondsOntwikkeling Limburg, uitvoerder: RAAP Zuid

Bijlage 2: Sporenlijst

Legenda

vorm vlak/coupe	
onr	onregelmatig
kom	komvormig
n.v.t.	niet van toepassing
ovaal	ovaal
textuur	
Lz1	leem, zwak zandig
Lz2	leem, matig zandig
kleur/gevekt	
D	donker
E	geel
L	licht
O	oranje

kleur/gevekt (vevolg)	
P	paars
U	bruin
Y	grijs
H humeus	
h1	weinig
h2	matig
Fe/Mn ijzer/mangaan	
FE1	enkele ijzervlekken
FE2	veel ijzervlekken
MN2	veel mangaanvlekken
FM1	enkele ijzer- en mangaanvlekken
FM2	veel ijzer- en mangaanvlekken

spoor	vul- ling	put	vorm vlak	vorm coupe	diepte cm -vlak	interpretatie	tex- tuur	kleur	gevekt	H	Fe/Mn	opmerking
100	0	18	onr	onr	30	natuurlijk	Lz1	PU	LE	-	MN2	zwak roestig
101	0	18	ovaal	kom	14	natuurlijk	Lz1	Y	-	-	FM1	gebioturbeerd, kern van natuurlijk spoor
101	1	18	ovaal	kom	14	natuurlijk	Lz1	DY	-	-	-	onderin
101	2	18	ovaal	kom	14	natuurlijk	Lz1	O	-	-	FE2	roestband rondom
5000	0	100	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	C-horizont	Lz2	LEU	LEY	-	FE1	lichtgeelgrijze laagjes
6000	0	100	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	BC-horizont	Lz2	LU	LEY	-	FE1	-
7000	0	100	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Bt-horizont	Lz1	DU	LEY	-	FM2	bruin tot donkerbruin, FM1 tot FM2
7777	0	100	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	natuurlijk	Lz1	n.v.t.	-	-	MN2	mangaanvlek, boomval of spoor met roestband
8000	0	100	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	AB-horizont	Lz1	YU	DYU	h1	FM2	-
9000	0	100	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Ap-horizont	Lz1	DYU	-	h2	-	-